

Pikk Hermann

Estland firar sitt 90-årsjubileum som självständig republik i dag. Början var milt sagt dramatisk. Ryska bolsjevikerna hade gripit makten i landet i december 1917 men flydde hals över huvud när tyskarna i mitten av februari inledde en offensiv mot Finska viken för att tvinga Rådssryssland till fred. Söndagen – jo, det var söndag då också – den 24 februari 1918 rådde totalt kaos i Reval. Bolsjevikerna lastade frenetiskt sina skepp i hamnen medan tyskarna närmade sig staden från söder. Just då beslöt en grupp estniska politiker förklara landet självständighet och hissa den nya republikens blå-svart-vita fana i topp på Pikk Hermann, slottstornet högst uppe på Toompea.

Manifestationen kom verkligen inte en dag för tidigt. Följande dag intog nämligen tyskarna staden och hissade sin kejsarliga flagga upp på samma ställe för att markera vem som nu stod högst uppe på berget. Det blev därför ingenting av Estlands självständighet före senhösten 1918 då Tyskland kapitulerade. Och eftersom landet därefter drabbades av det ryska inbördeskriget och egna stridigheter, var det först genom freden med Rådssryssland i februari 1920 som mer stabila förhållanden kunde uppnås.

Den som vill veta mera om Estlands dramatiska 1900-talshistoria bör absolut läsa Seppo Zetterbergs färskaste storverk *Viron historia*. Zetterberg är som vanligt gedigen och läsarvänlig. På en punkt är han något mindre nyanserad. Den balttyska befolkningen och den tyskspråkiga kulturen i allmänhet framställs som närapå främmande element i landets historia, trots att just detta kulturarv i sin estniska språkdräkt blev landets räddning under 1900-talet.

Bolsjevikerna hann under årens lopp ockupera Estland hela tre gånger: 1917–1918, 1940–1941 och så åter 1944–1991. Zetterberg påminner om att esterna gjorde ett tappert försök att återupprätta landets självständighet i samband med tyskarnas reträtt från norra Baltikum i september 1944. Den 20 september halades hakkorsfanan och den estniska flaggan hissades. Men redan två dagar senare blev åter dags med röda färger uppe på Pikk Hermann när Röda armén tågade in i staden.

Esternas senaste självständighetskamp åren 1987–1991 utmynnade i en nästan osannolik solskenshistoria. Inte enbart för esterna utan också för alla dess grannfolk. Vladimir Putin har visserligen betecknat Sovjetimperiets sammanbrott som 1900-talets största tragedi, men när tillräcklig tid har förflutit torde även ryssarna medge deras styre i Baltikum inte var hållbart.

Elva år efter att Estlands självständighet hade återupprättats anslöt sig landet tillsammans med Lettland och Litauen till Nato. Detta visade sig vara ett mycket klokt drag. Utan Nato-medlemskapet skulle balternas väg in i Europeiska unionen nämligen ha varit mycket stenigare. Före Nato-medlemskapet avancerade ländernas EU-förhandlingar knappt alls. Men när det säkerhetspolitiska pusslet hade lösts gick allting plötsligt som smort. Tänk vad modig vår union kan vara!

Henrik Meinander, Hufvudstadsbladet (HBL) 24.2.2008